

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Економічний факультет

Кафедра фінансів

Затверджую:
Декан економічного факультету

д.е.н., професор _____ А.Д.Діброва
“ _____ ” _____ 2019 р.
Протокол № 10 від « 20 » червня 2019 р.

«Розглянуто і схвалено»
На засіданні кафедри фінансів
Протокол № 11 від « 10 » червня 2019 р.
Завідувач кафедри
д.е.н., професор _____ Н.М.Давиденко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Корпоративне управління

	(назва навчальної дисципліни)
напрямок підготовки	<u>07 «Управління та адміністрування»</u>
	(шифр і назва напрямку підготовки)
спеціальність	<u>072 «Фінанси, банківська справа та страхування»</u>
	(шифр і назва спеціальності)
спеціалізація	<u>«Корпоративні фінанси»</u>
	(назва спеціалізації)
факультет	<u>Економічний</u>
	(назва факультету)

Київ 2019 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Корпоративне управління

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	<u>07 «Управління та адміністрування»</u> (шифр і назва)	
Напрямок підготовки	<u>072 «Фінанси, банківська справа та страхування»</u>	
Спеціальність	<u>8.03050801 «Фінанси і кредит»</u> (шифр і назва)	
Освітній ступінь	<u>Магістр</u> (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	5	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	_____ (назва) _____	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки		
Семестр		
Лекційні заняття	_____ год.	_____ 8 _____ год.
Практичні, семінарські заняття	_____ год.	_____ 8 _____ год.
Лабораторні заняття	_____ год.	_____ год.
Самостійна робота	_____ год.	134 год.
Індивідуальні завдання	_____ год.	_____ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	_____ год. _____ год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення курсу дисципліни “Корпоративне управління” є надання студентам теоретичних та практичних знань з організації та функціонування підприємств корпоративного сектору економіки, національну правову базу, види цінних паперів та форми їх випуску, учасників корпоративних відносин та державні органи корпоративного управління, права та обов’язки акціонерів, особливості фінансового менеджменту та фінансового аналізу в системі корпоративного управління, мати навички прийняття оптимальних фінансових рішень.

Предметом вивчення дисципліни є фінансові відносини функціонування різних організаційно-правових форм господарювання корпоративного сектору економіки.

Основним завданням курсу “Корпоративне управління” є формування моделі корпоративного управління в країні, а саме:

- ознайомити із сутністю та принципами корпоративного управління;
- розглянути органи управління акціонерними товариствами;
- вивчити фінансові аспекти розміщення, обігу та емісії цінних паперів;
- опрацювати проблеми реорганізації акціонерних товариств;
- вивчити питання фінансового менеджменту у системі корпоративного управління;
- розглянути проблеми конфлікту інтересів посадових осіб акціонерного товариства;

У результаті вивчення навчальної дисципліни майбутній магістр повинен:

знати: сутність, принципи і моделі корпоративного управління; особливості української моделі корпоративного управління: акціонерні товариства як об’єкт корпоративного управління; національне та світове нормативно-правове регулювання корпоративного сектору; права та обов’язки акціонерів; цінні папери, фондова біржа та управління рухом акцій на первинному і вторинному ринках; управління формуванням капіталу діючої та новоствореної корпорації; сутність і види реорганізації корпоративних підприємств; дочірні підприємства та корпоративні об’єднання.

вміти: підготувати статут та засновницькі документи підприємства корпоративного сектору економіки; розрахувати ринкову вартість цінних паперів; підготувати документи для проведення загальних зборів акціонерів; здійснити емісію акцій; розрахувати величину дивідендів; встановити вартість капіталу компанії; проаналізувати фінансову звітність акціонерного та дочірнього товариств та оцінити їх фінансовий стан і ринкову вартість; здійснити фінансові інвестиції.

3.Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. «Сутність корпоративного управління та міжнародні стандарти»												
Сутність та принципи корпоративного управління							10	2				8
Об'єкт предмет і функції корпоративного управління							10		2			8
Міжнародні стандарти корпоративного управління							15	2				13
Моделі корпоративного управління							15					15
Разом за змістовим модулем 1							50	42				44
Змістовий модуль 2. «Еволюція корпоративного управління та галузева особливість його розвитку в Україні »												
Еволюція корпоративного управління							10					10
Особливості корпоративних утворень та корпоративного управління в сільському господарстві							10		2			8
Особливості української моделі корпоративного управління							15	2				13
Державне регулювання корпоративного сектору							15					15
Разом за змістовим модулем 2							50	2	2			46
Змістовий модуль 3. «Організація діяльності корпорації»												
Корпоративна культура							10					10
Організація діяльності корпорацій							10		2			8
Цінні папери. Права та обов'язки акціонерів							10	2				8
Органи управління акціонерними товариствами							10		2			8
Реорганізація АТ. Дочірні підприємства							10					10
Разом за змістовим модулем 3							50	2	4			44
Загалом							150	8	8			134

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність та принципи корпоративного управління	
2	Об'єкт предмет і функції корпоративного управління	2
3	Міжнародні стандарти корпоративного	
4	Моделі корпоративного управління	
	Еволюція корпоративного управління	
5	Особливості української моделі корпоративного управління: акціонерні товариства як об'єкт корпоративного управління	
6	Особливості корпоративних утворень та корпоративного управління в сільському господарстві	2
7	Державне регулювання корпоративного сектору	
8	Корпоративна культура	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Цінні папери акціонерного товариства Права та обов'язки акціонерів	
2	Органи управління акціонерними товариствами	2
3	Організація діяльності корпорацій	2
4	Реорганізація акціонерних товариств. Дочірні підприємства	

7. Індивідуальні завдання

Варіант 1.

1. Поняття «корпоративне управління»
2. Принципи корпоративного управління Європейського Банку Реконструкції та Розвитку
3. Японська модель корпоративного управління.

Варіант 2.

1. Корпоративні форми підприємництва в Україні: історія та сучасність
2. Принципи корпоративного управління Організації Економічного Співробітництва та Розвитку
3. Захист прав меншості в акціонерному товаристві

Варіант 3.

1. Діалектика розвитку корпоративних відносин

2. Системи інсайдерів та аутсайдерів
3. Управління формуванням капіталу діючої корпорації

Варіант 4.

1. Процедура створення господарських товариств
2. Корпоративні цінні папери
3. Нормативно-правове регулювання корпоративного сектору

Варіант 5.

1. Органи, які здійснюють державне регулювання корпоративного сектору.
2. Правління акціонерного товариства
3. Відповідальність учасників за зобов'язаннями господарського товариства

Варіант 6.

1. Загальна характеристика моделей корпоративного управління
2. Ознаки, що відрізняють акціонерне товариство від інших видів товариств. Приватні та публічні акціонерні товариства
3. Обов'язки акціонера

Варіант 7.

1. Спостережна рада акціонерного товариства
2. Права акціонерів
3. Особливості формування капіталу корпорації, що створюється

Варіант 8.

1. Види господарських товариств. Поняття організаційно-правової форми господарського товариства
2. Загальні збори акціонерів
3. Напрями державного регулювання ринку цінних паперів.

Варіант 9.

1. Управління випуском акцій. Сутність реєстрації випуску акцій.
2. Особливості вибору організаційної структури підприємств корпоративного типу.

3. Західноєвропейська (німецька) модель

Варіант 10.

1. Сутність корпоративного управління.
2. Фінансові аспекти емісії та обігу облігацій.
3. Перехідна модель корпоративного управління

8. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

МОДУЛЬ 1

Теоретичне питання.

Чинники впливу на внутрішню сферу корпоративного управління

Тестові завдання

1. Організаційно-правова форма – це

1. Партнерство при утворенні типу господарюючого суб'єкту.
2. Правовий режим організації взаємовідносин між суб'єктами підприємницької діяльності
3. Законодавчо закріплений тип господарюючого суб'єкта, для якого встановлений певний режим організації, діяльності та ліквідації
4. Послідовність створення, організації діяльності господарюючого суб'єкта та його ліквідації

2. Одноосібне підприємство при утворенні характеризується

1. Простотою і легкістю утворення, низькими витратами на організацію та оформлення
2. Необхідністю укладання договору між учасниками
3. Простотою і легкістю утворення, високими витратами на організацію та оформлення
4. Значними витратами, що пов'язані із спеціальним законодавчим регулюванням

3. Щодо тривалості існування товариство

1. Обмежене тривалістю життя власника
2. Залежно від угоди між партнерами
3. Необмежена
4. Обмежена статутом

4. Стартовий капітал з виділенням часток, рівної номінальної вартості притаманний такій організаційно - правовій формі

1. Акціонерне товариство
2. Товариство з обмеженою відповідальністю
3. Повне товариство
4. Командитне товариство

5. Майнові права виражені акціями

1. Акціонерне товариство
2. Товариство з обмеженою відповідальністю
3. Повне товариство
4. Командитне товариство
- 6. Консорціум – це:**
 1. Об'єднання підприємств для забезпечення фінансування певного проекту
 2. Тимчасове статутне об'єднання підприємств, створене для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети
 3. Об'єднання підприємств на постійній основі
 4. Акумуляція капіталу для оволодіння ринком будь-якого товару
- 7. При створенні корпорації відбувається**
 1. Делегування окремих повноважень для здійснення централізованого регулювання діяльності кожного із учасників
 2. Делегування всіх повноважень для здійснення централізованого регулювання діяльності кожного із учасників
 3. відсутністю повноважень для здійснення централізованого регулювання діяльності кожного із учасників
- 8. Корпорація –це:**
 1. Договірне об'єднання
 2. Статутне об'єднання
 3. Добровільне об'єднання
 4. Тимчасове об'єднання
- 9. Основними рисами сучасного корпоративного управління є:**
 1. Захист прав власників (акціонерів);
 2. Орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства;
 3. Забезпечення найефективнішого використання сформованого обсягу фінансових ресурсів з основних напрямів діяльності підприємства;
 4. Оптимізація виробничого циклу з метою максимізації прибутку.
- 10. До суб'єктів корпоративного управління відносять:**
 1. Власники корпоративних прав;
 2. Державні органи, які не є власниками корпоративних прав;
 3. Недержавні органи, які не є власниками корпоративних прав;
 4. Фіскальні органи.

Задача. Акціонерне товариство "Холдингова компанія "Київміськбуд"" випустило 1 тисячу привілейованих акцій номіналом 300 грн. Мінімальний річний прибуток при емісії акцій було оголошено рівним 25 % від їх номіналу. Чистий прибуток товариства складає 100000 грн. Визначити мінімальну суму, яку товариство повинно сплатити кожного року у вигляді дивідендів за привілейованими акціями та прибуток на прості акції.

Модуль 2

1. Корпоративна культура це –

- 1.це система цінностей та переконань, які розділяє кожен працівник фірми та передбачає його поведінку, обумовлює характер життєдіяльності організації.
2. спосіб і засіб створення організації, яка самостійно розвивається.
- 3.одна з організаційних підсистем, що виконує функції адаптації організації до навколишнього середовища та ідентифікації її співробітників.
- 4.тип управління, що передбачає максимально можливе делегування повноважень, свободу циркуляції технічної, економічної та соціальної інформації.

2. Забезпечення високої дохідності фірми за рахунок максимізації ефективності виробничого менеджменту та якісного поліпшення діяльності підприємства в цілому за допомогою удосконалення управління людськими ресурсами для забезпечення лояльності співробітників до керівництва і прийнятих ним рішень це

1. Стратегія корпоративної культури
2. Завдання корпоративної культури
3. Мета корпоративної культури
4. Тактика корпоративної культури

3. Вперше поняття «корпоративна культура» в якості найважливішого фактора, що впливає на поведінку в організації і соціальний розвиток, сформулювано

1. у XIX столітті німецьким фельдмаршалом та військовим теоретиком Мольтке
2. В кінці 1960-х років в США в працях Д. Хемптона і Х. Трансу
3. Теренс Є. Діл і Аллан А. Кеннеді в 1982 році.
4. психологом Е. Шейн в творі «Організаційна культура і лідерство» в 1985 році.

4. Подальші дослідження корпоративної культури будуються на основі _____ моделі психолога Е. Шейна

1. багатофакторної
2. трирівневої
3. мультипрофільної

5. Підходи до вивчення поняття «корпоративна культура»

1. Символічний підхід
2. Системний підхід
3. Когнітивний підхід
4. Зовнішній підхід
5. Систематичний підхід

6. Рівні структури корпоративної культури

1. початковий
- 2.внутрішньокорпоративний
3. базовий
- 4.внутрішньоорганізаційний

5. зовнішній і внутрішній

7. Приведіть твердження у відповідність

Функції корпоративної культури	Їх сутність
А. Змістоутворююча	1.Застосування корпоративної культури як індикатора і регулятора поведінки
Б. Пізнавальна	2. Перетворення корпоративних цінностей в цінності особистості
В. Комунікаційна	3. Освоєння корпоративної культури, що здійснюється на стадії адаптації робітника, визначає його успішність
Г. Регламентована	4. Завдяки спільним цінностям корпоративної культури забезпечується взаєморозуміння і взаємодія

8. Поняття корпоративного конфлікту за своїм змістом будується на принципах

1. загальної етики
2. корпоративних відносин в рамках підприємства
3. правил ділової поведінки
4. правилам встановленим керівником підприємства.

9. Шаблони поведінки в організації при даному підході засновані на спільній трудовій діяльності працівників. Управління культурою здійснюється шляхом проведення різних форм навчання, тренінгів, інформування персоналу і т. д. це –

1. Символічний підхід
2. Системний підхід
3. Когнітивний підхід
4. Зовнішній підхід
5. Систематичний підхід

10. Підхід, в основу якого покладені уявлення про компанію, як про систему, внутрішнє середовище якої характеризується відомим рівнем соціальної невизначеності.

1. Символічний підхід
2. Системний підхід
3. Когнітивний підхід
4. Зовнішній підхід
5. Систематичний підхід

11. Домінуюча культура визначається або через зразки службової поведінки, комунікації та відношення до матеріальних засобів членів організації, або на основі існуючих вірувань, цінностей і об'єднують людей в колектив.

1. Символічний підхід
2. Системний підхід
3. Когнітивний підхід
4. Зовнішній підхід

5. Систематичний підхід

12. Приведіть твердження у відповідність до класифікації корпоративних культур за Дж. Зонненфельдом

А.«Бейсбольна команда»	1.При цій культурі немає гарантії постійної роботи, немає можливості для професійного росту
Б.«Академічна культура»	2.Ключові успішні співробітники вважають себе «вільними гравцями», і компанії конкурують між собою за право їх найму
В.«Оборонна культура»	3.Передбачає поступовий кар'єрний ріст працівників усередині компанії.

13. Вид корпоративної культури, що виникає в бізнес-середовищі з високим ступенем ризику

1. «Бейсбольна команда»
2. «Академічна культура»
3. «Оборонна культура»

14. Вкажіть види корпоративних культур у менеджменті країн СНД

1. «Культура влади»
2. «Рольова культура»
3. «Культура завдань»
4. «Культура особистості»

15. Така організація здатна успішно працювати тільки в стабільному середовищі

1. «Культура влади»
2. «Рольова культура»
3. «Культура завдань»
4. «Культура особистості»

16. Організації з таким видом культури об'єднують людей не для вирішення задач, а для того, щоб вони могли досягти власних цілей.

1. «Культура влади»
2. «Рольова культура»
3. «Культура завдань»
4. «Культура особистості»

17. Основними групами зацікавлених осіб, чий інтерес повинні бути враховані при проектуванні ринково-орієнтованих організаційних структур, є:

- 1.акціонери підприємства;
- 2.працівники;
- 3.клієнти;
- 4.ділові партнери;
- 5.громадськість;
- 6.державні (муніципальні) інституції.

18. До принципів управління корпорацією відносять

1. проблемної орієнтації
2. ієрархічності

3. динамічності
4. багатофункціональності
5. зворотного зв'язку
6. конкуренції.

19. Дворівнева схема управління корпорацією характеризується тим, що

1. Повноваження з управління розподіляються між загальними зборами та правлінням або радою директорів.
2. відбувається розподіл між здійсненням контролю та виконанням функцій загального керівництва.
3. існує орган управління, що здійснює суто контрольні функції.

20. Трирівнева схема управління корпорацією характеризується

1. виділенням органу управління, що здійснює функції контролю
2. особливостями розмежування повноважень між загальними зборами правління або радою директорів
3. такими органами управління – загальні збори, наглядова рада та виконавчий орган

21. Трирівнева схема управління корпорацією характеризується наявністю трьох органів управління:

1. що характеризують три рівні ієрархії - низовий, середній та вищий
2. загальні збори, наглядова рада та виконавчий орган
3. які характеризують три рівні управління – оперативний, тактичний і стратегічний

22. Яка найпоширеніша форма організаційної структури

1. функціональна
2. лінійна
3. дивізійна
4. комбінована

23. Принцип побудови лінійної організаційної структури корпорації

1. має лінійну ієрархію
2. має найпростішу дворівневу структуру
3. кожен працівник має декілька безпосередніх керівників
4. єдність розподілу доручень

24. До переваг лінійної організаційної структури управління належать:

1. чіткість і простота взаємозв'язків, отримання підлеглими несуперечливих, узгоджених між собою завдань та розпоряджень;
2. оперативність підготовки та впровадження управлінських рішень;
3. повна відповідальність керівника за результати діяльності;
4. обмеженість росту структури;

25. Недоліками функціональної організаційної структури управління є:

1. відповідальність за кінцеві результати підприємства несе його вище керівництво;
2. недосконала ринкова орієнтація всієї діяльності підприємства;
3. є найбільш економічною з точки зору формування апарату управління та скорочення адміністративно-управлінських витрат;
4. уповільнені темпи прийняття та реалізації управлінських рішень;

26. Організаційна структура управління передбачає створення поліфункціональних штабів на рівні лінійних керівників

1. Лінійно-штабна організаційна структура
2. Дивізійна організаційна структура
3. Множинні організаційні структури
4. Матрична організаційна структура

27. До недоліків _____ управління належать - має місце дублювання функціональних служб; часто послаблюється контроль за діяльністю відділень з боку вищого керівництва; можливе виникнення стратегічної несумісності окремих самостійних підрозділів корпорації; виникнення труднощів у розподілі ресурсів та витрат між окремими самостійними підрозділами корпорації.

1. Лінійно-штабна організаційна структура
2. Дивізійна організаційна структура
3. Множинні організаційні структури
4. Матрична організаційна структура

28. До переваг _____ організаційної структури управління належать органічне поєднання цільової орієнтації на досягнення кінцевих результатів із збереженням чітко виокресленого функціонального, територіального, часового розрізів діяльності; висока оперативна гнучкість з точки зору управління проектами залежно від потреб ринку.

29. Така організаційна структура характерна для холдингів та конгломератів

1. Лінійно-штабна
2. Дивізійна
3. Множинні
4. Матрична
5. Проектно-цільова

30. Така організаційна структура передбачає створення поряд з лінійним керівництвом та функціональним апаратом управління ще й тимчасових проектних груп.

1. Лінійно-штабна
2. Дивізійна
3. Множинні
4. Матрична
5. Проектно-цільова

31. До переваг організаційної структури слід віднести її велику гнучкість.

1. Лінійно-штабна
2. Дивізійна
3. Множинні
4. Матрична
5. Проектно-цільова

Модуль 3

1. Встановіть якому терміну відповідає визначення

ТЕРМІН	ВИЗНАЧЕННЯ
1.Викуп акцій	А. обов'язкове придбання за плату та на вимогу акціонера розміщених товариством акцій;
2. Розміщені цінні папери	Б. цінні папери акціонерного товариства, відчужені ним на користь інших осіб у порядку, встановленому законодавством;
3. Обов'язковий викуп акцій	В. придбання акціонерним товариством за плату розміщених ним акцій;

2. Встановіть якому терміну відповідає визначення

ТЕРМІН	ВИЗНАЧЕННЯ
1. корпоративні права	А. голосування під час обрання органів товариства, коли загальна кількість голосів акціонера помножується на кількість членів органу акціонерного товариства, що обираються, а акціонер має право віддати всі підраховані таким чином голоси за одного кандидата або розподілити їх між кількома кандидатами;
2. голосуюча акція	Б. сукупність майнових і немайнових прав акціонера - власника акцій товариства, які випливають з права власності на акції, що включають право на участь в управлінні акціонерним товариством, отримання дивідендів та активів акціонерного товариства у разі його ліквідації відповідно до закону, а також інші права та правомочності, передбачені законом чи статутними документами;
3. кумулятивне голосування	В. акція, власнику якої надається право голосу на загальних зборах акціонерів (далі - загальні збори) для вирішення питань, передбачених законом та статутом акціонерного товариства;

3. Підберіть правильну відповідь із наведених визначень

А. надійність	1.здатність цінних паперів перетворюватись у гроші
Б. ліквідність	2.здатність цінних паперів виступати як засіб збереження і нагромадження багатства
В. доходність	3.ступінь ризику, якому піддається інвестор, коли він купує будь-які цінні папери

4. Рішення з питань, вважаються прийнятими, якщо за них проголосували всі засновники акціонерного товариства.

1. заснування товариства;
2. затвердження оцінки майна, що вноситься засновниками в рахунок оплати акцій товариства;
3. затвердження статуту товариства;

5. Вставте пропущене. До оплати _____ відсотків статутного капіталу товариство не має права здійснювати операції, не пов'язані з його заснуванням.

6. Вставте пропущене. У разі несплати (неповної оплати) вартості придбаних акцій до дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій акціонерне товариство вважається _____.

7. Мінімальний розмір _____ акціонерного товариства становить 1250 мінімальних заробітних плат виходячи із ставки мінімальної заробітної плати, що діє на момент створення (реєстрації) акціонерного товариства.

1. власного капіталу
2. резервного капіталу
3. акціонерного капіталу.
4. позиченого капіталу

8. Вставте пропущене. Ціна майна, що вноситься засновниками акціонерного товариства в рахунок оплати акцій товариства, повинна відповідати _____ вартості цього майна.

9. Вставте пропущене. Документ, що засвідчує право власності засновника акціонерного товариства на акції, видається йому після _____ вартості таких акцій протягом _____ робочих днів з дати отримання товариством свідоцтва про державну реєстрацію випуску акцій.

10. Частина привілейованих акцій у розмірі статутного капіталу акціонерного товариства не може перевищувати _____ відсотків.

1. 50	2. 25	3. 10	4. 15

11. Вставте пропущене. Статутний капітал акціонерного товариства зменшується шляхом зменшення _____ вартості акцій.

12. Вставте пропущене. Статутний капітал акціонерного товариства зменшується шляхом зменшення загальної кількості _____, якщо це передбачено статутом товариства.

13. Не пізніше ніж за _____ днів до початку розміщення акцій з наданням акціонерам переважного права товариство письмово повідомляє кожного акціонера, який має таке право, про можливість його реалізації та публікує повідомлення про це в офіційному друкованому органі.

1. 15	2. 20	3. 25	4. 30	5. 40	6. 50

14. Акціонерне товариство зобов'язане скликати загальні збори

1. один раз у рік
2. щороку
3. що півроку
4. раз у два роки
5. в кінці кожного року.

15. Вищий орган управління АТ

1. загальні збори акціонерів
2. наглядова рада
3. правління
4. ревізійна комісія

16. Органами управління акціонерного товариства виступають

1. загальні збори акціонерів
2. наглядова рада
3. правління
4. ревізійна комісія

17. Керує поточною діяльністю акціонерного товариства

1. загальні збори акціонерів
2. наглядова рада
3. правління
4. ревізійна комісія

18. Вставте пропущене. Загальні збори проводяться за рахунок

19. До виключної компетенції загальних зборів належить:

1. визначення основних напрямів діяльності акціонерного товариства;
2. внесення змін до статуту товариства;
3. прийняття рішення про анулювання викуплених акцій;
4. прийняття рішення про зміну типу товариства;

20. Пропозиції до порядку денного загальних зборів вносяться не пізніше ніж за ____днів до проведення загальних зборів.

1. 10
2. 20
3. 30

21. Вставте пропущене. Загальні збори АТ мають кворум за умови реєстрації для участі у них акціонерів, які є сукупно власниками не менш як _____відсотків голосуючих акцій.

22. Вставте пропущене. Члени наглядової ради мають право на оплату своєї діяльності за рахунок_____. Визначення умов оплати покладається на _____ за затвердженням кошторисом. Голова наглядової ради обирається_____.

23. Кількісний склад виконавчого органу, порядок призначення його членів визначається

1. загальними зборами товариства
2. наглядовою радою товариства
3. статутом товариства
4. ревізійною комісією товариства

24. Повноваження голови колегіального виконавчого органу припиняється

1. загальними зборами товариства
2. наглядовою радою товариства
3. статутом товариства
4. ревізійною комісією товариства

25. Посадові особи органів акціонерного товариства

1. не мають права розголошувати комерційну таємницю
2. не мають права розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію про діяльність товариства, крім випадків, передбачених законом.

3. на вимогу ревізійної комісії (ревізора) або аудитора зобов'язані надати документи про фінансово-господарську діяльність товариства.
4. не можуть бути народними депутатами України, членами Кабінету Міністрів України,
5. які мають судимість за злочини проти власності, службові чи господарські злочини, не можуть бути посадовими особами органів товариства.

26. Значний пакет акцій акціонерного товариства

1. 10%
2. 25%
3. 50%
4. 75%

27. Не можуть бути членами ревізійної комісії (ревізором):

1. член наглядової ради;
2. член виконавчого органу;
3. корпоративний секретар;
4. особа, яка не має повної цивільної дієздатності;
5. члени інших органів товариства.

28. Вставте пропущене. Зменшення акціонерним товариством статутного капіталу нижче встановленого законом розміру має наслідком _____ товариства.

29. Строк повноважень членів ревізійної комісії встановлюється не більшим ніж

1. рік
2. два роки
3. п'ять років
4. безстроковий

30. Творче завдання.

Використовуючи матеріали законодавства України щодо регулювання корпоративного сектору економіки заповніть таблицю.

Здійснення контролю над акціонерним товариством
і захист інтересів меншості

Кількість	Права (можливість) акціонерів	Результат
Від 1 акції до 10%		
10 % + 1 акція		
25% + 1 акція		
40%		
50 % + 1 акція		
60 % + 1 акція		
75 % + 1 акція		
90%		

«Бланк тестових завдань»

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС <u>Магістр</u> спеціальність _____ <u>Корпоративні</u> <u>фінанси</u>	Кафедра <u>Фінансів</u> _____ 2019-2020 навч. рік	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 2 з дисципліни <u>Корпоративне управління</u>	Затверджую Зав. Кафедри _____ Давиденко Н.М. 10 червня 2019 р.

Екзаменаційні запитання

Дво- і трирівнева схема управління корпораціями.

Задача

Компанія Ясна розрахувала з певною степінню ймовірності очікуваний прибуток в наступних 5 років, з умовою понесених витрат.

Показник	1	2	3	4	5
Чистий прибуток	2000	1500	2500	2300	1800
Капітальні витрати	1000	1500	200	1500	2000

Зараз в обороті знаходиться 1 мільйон звичайних акцій за якими компанія сплачує дивіденди із розрахунку \$ 1 на одну акцію.

Встановіть величину дивідендів, що сплачуються на одну акцію, а також щорічний об'єм зовнішнього фінансування, якщо дивідендна політика розглядається як пасивний фактор.

Тестові завдання різних типів

1. Управління –

- процес впливу керуючої системи або органу управління на керовану систему для досягнення певних цілей;
- здійснення впливу керівника на процес прийняття управлінських рішень;
- взаємодія між окремими керівниками в процесі здійснення управлінських функцій.

2. Основним елементом керуючої підсистеми є:

- апарат управління;
- Апарат управління, засоби управлінської праці, управлінські рішення;
- Керівники структурних підрозділів.

3. Власність сконцентрована в руках кількох осіб, які володіють великими частками корпоративного майна це така система управління

- Інсайдерські.
- Вестсайдерські.
- Аутсайдерські.

4. МОНІТОРИНГ ДІЯЛЬНОСТІ - переважно ринковий якість притаманна такій моделі корпоративного управління

- Китайська
- Англо-Американська.
- Німецька.
- Західноєвропейська.
- Східноєвропейська.
- Південноафриканська.
- Японська.
- Арабська.

5.Корпоративний сектор економіки України виник шляхом:

1. Розпаювання;
2. Акціонування великих і середніх підприємств;
3. Наділення корпоративними правами працівників підприємства;
- 4.Приватизації державного сектору економіки;
5. За допомогою фондового ринку країни;
6. Первинної емісії акцій на закордонному фондовому ринку.

6.Приведіть твердження у відповідність до класифікації корпоративних культур за Дж. Зонненфельдом

А.«Бейсбольна команда»	1.При цій культурі немає гарантії постійної роботи, немає можливості для професійного росту
Б.«Академічна культура»	2.Ключові успішні співробітники вважають себе «вільними гравцями», і компанії конкурують між собою за право їх найму
В.«Оборонна культура»	3.Передбачає поступовий кар'єрний ріст працівників усередині компанії.

7.Трирівнева схема управління корпорацією характеризується наявністю трьох органів управління:

1. що характеризують три рівні ієрархії - низовий, середній та вищий
2. загальні збори, наглядова рада та виконавчий орган
3. які характеризують три рівні управління – оперативний, тактичний і стратегічний

8.До недоліків _____управління належать - має місце дублювання функціональних служб; часто послаблюється контроль за діяльністю відділень з боку вищого керівництва; можливе виникнення стратегічної несумісності окремих самостійних підрозділів корпорації; виникнення труднощів у розподілі ресурсів та витрат між окремими самостійними підрозділами корпорації.

1. Лінійно-штабна організаційна структура
2. Дивізіональні організаційні структури
3. Множинні організаційні структури
4. Матрична організаційна структура

9.До виключної компетенції загальних зборів належить:

1. визначення основних напрямів діяльності акціонерного товариства;
2. внесення змін до статуту товариства;
3. прийняття рішення про анулювання викуплених акцій;
4. прийняття рішення про зміну типу товариства;

10.За реорганізації боржника, злиттям або приєднанням його до іншого, більш стійкого підприємства...

1. бухгалтерські баланси обох підприємств консоліднуються
2. заборгованість підприємства-боржника покривається колишніми власниками його корпоративних прав
3. підприємство-боржник виключається з державного реєстру та втрачає свій юридичний статус
4. борги боржника визнаються безнадійними
5. бухгалтерські баланси обох підприємств консоліднуються та підприємство-боржник виключається з державного реєстру та втрачає свій юридичний статус

9. Методи навчання

Методи, які використовуються при викладенні та засвоєнні матеріалу дисципліни:

- аналітичний метод передбачає мисленеве або практичне розкладання цілого на частини з метою виокремлення суттєвих ознак цих частин (що стосується визначень з дисципліни бюджетний менеджмент, класифікації таких категорій як податки, збори, доходи, видатки тощо);

- синтетичний — це метод, який передбачає теоретичне або практичне поєднання виділених аналізом елементів чи властивостей предмета й явища в одне ціле (формування державного бюджету з доходів та видатків, розгляд функцій органів управління бюджетом тощо);

- дедуктивний метод передбачає рух у вивченні навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;

- традуктивний метод — вид умовиводу, в якому посилення і висновки є судженнями однакового ступеня загальності (від одиничного до одиничного, від загального до загального).

За рівнем самостійної розумової діяльності студенти використовують такі методи навчання: проблемний виклад, дослідний, частково-пошуковий.

Використання цих методів ґрунтується на послідовній і цілеспрямованій постановці перед учнями проблемних задач, розв'язуючи які, вони під керівництвом учителя активно засвоюють нові знання, що сприяє інтелектуальному розвитку особистості.

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) за джерелом інформації:

Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint - Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: практичні завдання.

2) за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) за ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) за ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача, самостійна робота студента: з літературою, із статистичними збірниками, із фінансовою звітністю, виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії, створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

10. Форми контролю

Формами контролю знань студентів є поточний контроль, проміжна атестація та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні поточного матеріалу. Поточний контроль може здійснюватись шляхом усного та письмового опитування, розв'язку тестових завдань, підготовки доповідей та рефератів, виконання контрольних робіт студентами заочної форми навчання.

Проміжна атестація для студентів очної форми навчання має на меті визначити сукупність знань студента з дисципліни по завершенню певного етапу вивчення дисципліни і проводиться у формі контрольних завдань та тестування по кількох темах у вигляді модулів.

Підсумковий контроль проводиться в кінці семестру для визначення обсягу знань студента по закінченню курсу і здійснюється у формі іспиту (заліку).

11. Розподіл балів, які отримують студенти

1. Відповідно до Положення « Про екзамени та заліки у НУБіП України», затвердженого ректором університету 27.02.2019 р., рейтинг студента з навчальної роботи R_{HP} стосовно вивчення певної дисципліни визначається формулою:

$$R_{HP} = \frac{0,7 \cdot (R(1)_{ЗМ} \cdot K(1)_{ЗМ} + \dots + R(n)_{ЗМ} \cdot K(n)_{ЗМ})}{K_{ДИС}}, (1)$$

де $R(1)_{ЗМ}, \dots, R(n)_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки із змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K(1)_{ЗМ}, \dots, K(n)_{ЗМ}$ – кількість кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) (або годин), передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{ДИС} = K(1)_{ЗМ} + \dots + K(n)_{ЗМ}$ – кількість кредитів ЄКТС (або годин),

передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Формулу (1) можна спростити, якщо прийняти $K(1)ЗМ = \dots = K(n)ЗМ$. Тоді вона буде мати вид

$$R_{HP} = \frac{0,7 \cdot (R(1)ЗМ + \dots + R(n)ЗМ)}{n} \cdot (2)$$

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи округлюється до

2. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається згідно Положення « Про екзамени та заліки у НУБіП України», затвердженого ректором університету 27.02.2019 р. протокол № 7. Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 1 .

Таблиця 1. Співвідношення між національними оцінками і рейтингом здобувача вищої освіти

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти
Відмінно	90-100
Добре	74-89
Задовільно	60-73
Незадовільно	0-59

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни **РДИС** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи **РНР** (до 70 балів):

$$R_{ДИС} = R_{НР} + R_{АТ} .$$

12. Методичне забезпечення

1. Давиденко Н.М., Буряк А.В. Корпоративне управління: навчальний посібник. – К.: ЦП «Компринт», 2015. – 346с.
2. Корпоративне управління. Методичні рекомендації для семінарських занять та самостійного опрацювання курсу для студентів стаціонару ОКР «Магістр» спеціальність 8.03050801 «Фінанси і кредит» // К.: Вид-во «ЦП Компринт» – 2016. – 128с.
3. Корпоративне управління. Методичні рекомендації для студентів заочної форми освіти ОКР «Магістр» спеціальність 8.03050801 «Фінанси і кредит» //

К.: Вид-во «ЦП Компрінт» – 2014. – 136с.

4. Корпоративне управління. Методичні рекомендації по виконанню курсової роботи для студентів стаціонару ОКР «Магістр» спеціальність 8.03050801 «Фінанси і кредит» всіх форм навчання // К.: Вид-во «ЦП Компрінт» – 2014. – 34с.

4.Опорний конспект лекцій.

5.Робоча програма.

6.Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студента.

7.Засоби підсумкового контролю(комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

8.Завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни.

13. Рекомендована література

Базова

1. Давиденко Н.М. Корпоративне управління в акціонерних товариствах. Монографія / Н.М. Давиденко – К.: Тов «Пан Тот», - 2011. – 356с.
2. Деєва Н.М. Управління корпоративними фінансами. Навчальний посібник./ Н.М. Деєва, В.Я. Олійник, Т.Ф. Григораш, Г.В Григораш, А.В. Буряк– К.: Центр учбової літератури, 2007. – 200 с.
3. Мальська М.П. Корпоративне управління: теорія і практика. Підручник / М.П. Мальська, Н.Л. Мандюк, Ю.С. Занько. – К.: Центр учбової літератури, 2012 – 360 с.
4. Мостенська Т.Л. Корпоративне управління: Підручник. 2-ге вид., випр.. і доп. / Т.Л Мостенська , В.О. Новак, М.Г. Луцький– К.: Каравела, 2011. – 400с.
5. Птащенко Л.О. Управління корпоративними фінансами: Навч. Пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 296 с.
6. Шморгун Л. Г. Корпоративне управління. Навч. Посіб. / Л. Г. Шморгун, Є.В. Редзюк. – К.: ВПЦ Київський університет, 2012. – 247 с.

Допоміжна

7. Андрєєв А.В., Дехтяр Н.А. Фінансово-економічний механізм регулювання промислово-фінансової інтеграції в Україні // Вісник Української академії банківської справи. – 2001. – № 2. – С. 73-77.
8. Бережна А.Ю., Чечетова Н.Ф. Особливості корпоративного управління в Україні // Регіональні перспективи (укр.). – 2001. – № 4. – С. 17-20.
9. Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративних финансов: Пер. с англ. – М.: Олімп-Бизнес, 1997. – 1020 с.
10. Брігхем З.Ф. Основи фінансового менеджменту: Пер. з англ. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.
11. Буряк А.В. Корпоративний фактор активізації інвестиційної діяльності Фінансове забезпечення економічного і соціального розвитку суспільства / Мат. Міжнар. наук.-практ. Конф: ДДФА – Дніпропетровськ, 2007. –

12. Буряк А.В. Оцінка ефективності фінансової діяльності корпоративних формувань Фінансово-бюджетна політика в контексті соціально-економічного розвитку регіонів: міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 21-23 березня 2011- с.31-32.
13. Ван Хорн Дж.К. Основы финансового менеджмента / Дж. К. Ван Хорн, Дж. М. Вахович; пер с англ. – [12-е изд.]. – М.: Вильямс. – 2006. – 1232 с.
14. Вінник О., Щербина В. Акціонерне право. – Київ: Атіка, 2000. – 544 с.
15. Волик І.М. Дивідендна політика та її вплив на інвестиційну привабливість акціонерних товариств // Вісник Української академії банківської справи. – 2000. – № 2. – С. 85-87.
16. Волик І.М. Інформаційна складова системи економічного стимулювання акціонування // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 8. – Суми: ВВП “Мрія-1” ЛТД; УАБС, 2003. – С. 235.
17. Воронкова А.Э., Коренев Э.Н. Система факторов, определяющих состояние корпоративного управления в акционерном обществе // Актуальні проблеми економіки (укр.). – 2004. – № 3. – С. 158-170.
18. Герасименко Р.А., Блажан І.Р. Особливості формування фінансових ресурсів акціонерних підприємств // Фінанси України (укр.). – 2004. – № 6. – С. 82-90.
19. Гончарова Н.Г. Сутність державного підприємництва в умовах транзитивної економіки // Актуальні проблеми економіки (укр.). – 2003. – № 8. – С. 115-122.
20. Грідчіна М.В. Управління фінансами акціонерних товариств: Навч. посіб. – К.: А.С.К., 2005. – 384 с.
21. Денис О.Б. Проблеми ефективного використання акціонерного капіталу в Україні // Регіональна економіка (укр.). – 2002. – № 2. – С. 215-224.
22. Довгань Л.П. Визначення оптимальної вартості структури капіталу та мінімізація ризиків залучення позикових коштів у акціонерних товариств // Актуальні проблеми економіки (укр.). – 2003. – № 12. – С. 26-34.
23. Економічний термінологічний словник-довідник: економіка, фінанси, менеджмент / За аг. Редакцією Н.І. Редіної, С.А. Корнієнка і В.Я. Олійника– Дніпропетровськ, ДДФА, 2013. – 459 с.
24. Задахайло Д.В., Кібенко О.Р., Назарова Г.В. Корпоративне управління. – Х.: Еспада, 2003. – 688 с.
25. Іщук С.О. Економіко-правові аспекти реорганізації акціонерних товариств // Регіональна економіка (Львів) (укр.). – 2000. – № 1. – С. 158-163.
26. Карасик О.М. Корпоративне управління навчальний посібник для дистанційної форми освіти Електронний навч. посібник, НАУ Київ, 2008.- с.229
27. Кибенко Е.Р. Корпоративное право Украины. – Х.: Эспада, 2001. – 288 с.
28. Ковальська К.В. Фінансова стійкість акціонерного товариства як умова його економічного розвитку // Фінанси України (укр.). – 2004. – № 2. – С. 101-105.
29. Лимонова Л.О. Роль зворотних зв'язків у системі корпоративного управління // Фінанси України (укр.). – 2002. – № 11. – С. 126-131.
30. Логіненко Л.О., Ключенок Л.В., Юрчук Н.В. Дивідендна політика

- підприємства: Навчальний посібник – К.: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2000. – 67 с.
30. Менеджмент: Підручник / Мостенська Т.Л., Новак В.О., Луцький М.Г., Міненко М.А. – К.: Сузір'я, 2007. – 688с.
 31. Методичні рекомендації щодо захисту прав акціонерів та діяльності акціонерних товариств. – Суми: Ініціатива, 2001. – 28 с.
 32. Міщенко В.І., Науменкова С.В. Проблеми вдосконалення управління державними корпоративними правами // Економіка України. – 2002. – № 5. – С. 29-36.
 33. Науменкова С.В., Пігуль Н.Г. Дивідендна політика в системі управління державними корпоративними правами // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць. Т. 5. – Суми: ВВП "Мрія-1" ЛТД, 2002. – С. 55-61.
 34. Пігуль Н.Г. Особливості формування дивідендної політики вітчизняних акціонерних товариств // Вісник Української академії банківської справи. – 2002. – № 2. – С. 15-18.
 35. Резанова Н.С. Корпоративне управління на порозі XXI століття // Фінанси України (укр.). – 2002. – № 1. – С. 13-20.
 36. Рупняк М.Я. Фінанси акціонерних товариств // Фінанси України (укр.). – 2004. – № 5. – С. 105-111.
 37. Стеценко Б.С. Акціонери – працівники та їх вплив на діяльність підприємства // Ринок цінних паперів. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку (укр.). – 2002. – № 5. – С. 33-37.
 38. Финансовый менеджмент. Теория и практика / Под ред. Стояновой Е. С. – М.: Перспектива, 2010.-153 с
 39. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: підручник/ Л.О. Омелянович, О.В. Чайковська, Г.Є. Долматова та ін.; за ред. Л.О. Омелянович – 3-тє вид., переробл. і доповнен. К.: Знання, 2011 – 231 с.
 41. Ченг Ф. Ли, Дж. И. Финерти. Финансы корпораций: теория, методы и практика: Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 686 с.
 42. Штерн Г.Ю. Корпоративне управління: Навч.посібник –Харків ХНАМГ, 2008.-273 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої ради України. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.
3. Офіційний веб-портал Державної казначейської служби України. – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.
4. Офіційний веб-сайт Державної митної служби України. – Режим доступу: <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/index>.
5. Офіційний портал Державної податкової служби України. – Режим доступу: <http://sts.gov.ua/>.
6. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Офіційний веб-сайт Державної фінансової інспекції України. – Режим

доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>.

8. Офіційний веб-сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>.

9. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>.

10. Офіційний веб-сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України. – Режим доступу: <http://www.mpe.kmu.gov.ua>.

11. Офіційний веб-сайт Міністерства інфраструктури України. – Режим доступу: <http://mtu.gov.ua/>.

12. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.

13. Офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України. – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>.

14. Офіційний веб-сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua>.

15. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua>.

16. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>.

17. Офіційний веб-сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. – Режим доступу: <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/uk/index>.

18. Офіційний веб-сайт Рахункової палати України. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/index>.

19. http://opac.mk.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe?

20. <http://www.hm-treasury.gov.uk/2011budget.htm>

21. <http://www.credit-rating.ua/>

22. http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/Vsnau/2010_2/63Broshenko.pdf

23. <http://www.niss.gov.ua/articles/910/>

24. Навчальний портал НУБіП України з дисципліни «Корпоративне управління» <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1615>